

เลือก

โดย ประสิทธิ์ สอิ้งร่า

แผนกอุตสาหกรรมในครอบครัว
กองส่งเสริมอุตสาหกรรม

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

กรรมวิธีการทอเสื้อ

การทอเสื้อแบบพื้นบ้านมีอยู่ ๒ วิธีด้วยกันคือ ทอแบบกันนอน อย่างหนึ่ง และทอแบบยืน อีกอย่างหนึ่ง สำหรับการทอเสื้อก ในบริเวณจังหวัดจันทบุรี และใกล้เคียงกับจังหวัดอื่นส่วนใหญ่ ทอเสื้อแบบกันนอน มีบางจังหวัด เช่น จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดปราจีนบุรี อ. บ้านสร้าง และ จังหวัดในภาคอีสาน เช่น จ. ขอนแก่น ใช้ทอด้วยฝ้าย

กรรมวิธีการทอด้วยกันนอนฝ้าย

๑. วางเส้นเอ็นยืนและร้อยเอ็นเสื้อ

ร้อยเอ็นจากริมฝีริมแรกด้านซ้ายหรือด้านขวาจนก็ได้แล้วแต่ถนัด ुरुแรก ให้ร้อยเอ็นเอ็นคู่ และมีเส้นลอย ๑ เส้นระหว่างช่องและรูที่ ๒ ร้อยธรรมดา ทุกรู ๆ ละ ๑ เส้น ให้ท่านร้อยทุกรูตั้งที่กล่าวมาแล้วนั้น ไปจนถึงริมฝีริมสุดท้ายของพิมพ์ร้อยแบบเดียวกับร้อยเอ็นจากริมฝีริมแรก

๒. การทอเป็นผืนเสื้อก

การทำกรทอเป็นผืนเสื้อก จะต้องทำการทอ ๒ คน คือ คนพุ่งกอกเข้าพิมพ์ ๑ คน และคนนั่งกระทบพิมพ์ ๑ คน เช่นคนกระทบพิมพ์จะต้องนั่งด้านหลังระหว่างกลางกทอเสื้อก คอยกระทบพิมพ์ หมายที่คว่ำที่ ส่วนคนพุ่งกอกเข้าพิมพ์ให้นั่งด้านขวาของคนนั่งกระทบพิมพ์ และ เตรียมกอกตีต่าง ๆ มาวางไว้ตรงหน้าผ่าเก่า ๆ ขุนนำมาคลุมกอก นั้น ไว้ให้มีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ และต้องมีไว้สำหรับส่งกอกเข้าระหว่างพิมพ์ ๑ อัน ยาวกว่าพิมพ์ประมาณ ๑ ฟุต เหล่าปลายให้เรียวניתหนอยมางปลายให้เป็นร่องพอสมควรเพื่อส่งกอกเข้าระหว่างพิมพ์ที่กำลังหมายที่ คว่ำที่ ส่วนการสลบตีหรือลดตายนั้นคงอยู่ที่คนส่งกอกเข้าพิมพ์ จะใส่กอกตีไหนก็ได้ให้เท่ากันจนเสร็จผืน

๓. การเก็บนมเสื่อทอแล้ว

การเก็บนมเสื่อทอที่ทำการทอเสร็จแล้ว จึงตัดกรรมเสื่อทอเก็บพับไว้ทางสองด้านให้เรียบร้อย แล้วตัดขนหรือมกที่แตกช่อออกมาให้เรียบร้อย แล้วจึงตัดออกจากกามาพรมน้ำที่พอหว่านทำให้เปียกและนมพอควรแล้วจึงพ่นเชือกเอ็นที่หัวเสื่อนั้นให้เหมือนพ่นเชือกให้เลิกพอสมควร และการพ่นหัวเสื่อจะพ่นใต้ทั้งสองด้าน แล้วให้ไปหมักอีกด้านอีกเป็นหางเปีย ยาวประมาณ ๕ ซม.

๔. การตบแต่งเสื่อสำเร็จรูป

การตบแต่งเสื่อทอที่ทำการทอและเก็บนมแล้วเรียบร้อยแล้ว ให้นำเสื่อที่ทอแล้วนั้นมาปูลงบนพื้นที่เรียบ ๆ แล้วจึงใช้หินกลมยาวประมาณ ๑ ฟุต ต้องมีความหนักประมาณ ๕ กก. ใช้บดทุบไปถูตามเสื่อตามเส้นกอกให้หัวผืนเสื่อแล้วจะเห็นเป็นเงางามขึ้น ทั้งสองด้านแล้วจึงนำเสื่อผืนนั้นมาผึ่งแดดให้แห้งพอสมควรแล้วจึงเก็บพับให้เรียบร้อยเสร็จพิธี การทอเสื่อทอด้วยก้นนอนและเก็บเรียบร้อย

กรรมวิธีการทอเสื่อทอด้วยกตั้ง มดงนลือ

๑. วางเส้นเอ็นผืนและร้อยเอ็นเสื่อ

ร้อยเอ็นจากพื้นหมี่หรือเส้นเดียวกันกับก้นนอนแต่ต้องใช้วันเส้นเอ็นไปบนไม้คานด้านบนลงมาผูกติดกับไม้คานด้านล่างให้ตึงพอสมควร และการร้อยเอ็นเส้นริมของเสื่อทอด้วยก้นนอนต้องมีเส้นลอย ใช้ร้อยเส้นเอ็นริมนอกเป็นเส้นเดียว เส้นเอ็นที่ ๒ ร้อยคู่ และเส้นต่อไปร้อยธรรมดาตามลำดับไปจนถึงเส้นริมอีกด้านหนึ่งแล้วจึงร้อยเช่นเดียวกับร้อยริมเดิม

๒. การทอเป็นผืนเสื่อ

การทอเป็นผืนเสื่อทอแบบก้นหรือเรียกต่างกตั้งนั้น กรรมวิธีเหมือน ๆ กันกับทอเสื่อทอด้วยก้นนอนมาผัดกันทว่าต่างกับนอนเท่านั้น

๓. การเก็บนมเสื่อทอด้วยกตั้ง

การเก็บนมเสื่อทอด้วยกตั้งคงเก็บด้านเดียวด้านหน้ามาผูกตรึงกับไม้คานที่หลัง การถักหัวเสื่อทอแบบเดียวกัน

๔. การแต่งสำเร็จรูป

การแต่งสำเร็จรูปของเสื่อทอด้วยกตั้งคงใช้กรรมวิธีแบบเดียวกัน

ผลของการสำรวจการทอเสื้อ

๑. ความสามารถในการทอ

งานชิ้นต้นได้แก่การเตรียมเส้นเอ็นปอประกอบเข้ากับพืมและโครงไม้เครื่องทอ โดยเริ่ม
ขั้นต้นที่ทอของพืมทอหูกทอเป็นต้น

ก่อนอื่น เขาได้ไม่หมั้นคานอันล่างขึ้นตามช่องไม้ที่ไม่เจาะไว้จะให้พอเหมาะกับการใช้
งาน โดยหมั้นให้อยู่ในระดับเดียวกันทั้งสองด้าน

นำพืมและไม้กลมที่สำหรับผูกเงื่อนเอ็นปอมาไว้เรียงในลักษณะเดียวกันกับคานอันล่าง

นำปลายเอ็นปอสอดตลอดคานอันล่างไปด้านหลังและไปอ้อมคานอันบนลงมาข้างหน้า
ร้อยลงไปในตัวของพืมอันริมสุด แล้วร้อยย้อนกลับขึ้นตามรอยช่องว่างระหว่างพืมซึ่งเว้นเอา
ไว้ที่ลุดึงกัน (เหมือนกันทอหูกทอ) วักขึ้นไปข้างบนอ้อมคานด้านบนลงทางด้านหลัง แล้วมาอ้อม
คานอันล่างด้านหลังมาด้านหน้า ดึงขึ้นไปสอดในรอยพับของเส้นปอตอนที่วกกลับตรงพืม นำมา
ผูกรวบเอาไว้กันไม้กลมพร้อมอีกเงื่อนหนึ่ง

อีกด้านหนึ่งของพืมก็เช่นเดียวกัน การร้อยเชือกนั้นจะต้องให้ตามถอตรงกลางของพืม
หันเข้าหาตัวเสมอ การร้อยหางเอ็นจะถนอตัวร้อยด้านไหนก่อนก็ได้ แต่ร้อยแล้วต้องให้อยู่ในลักษณะ
ตั้งกล่าว

เมื่อร้อยหูกทอเสร็จแล้วพืมและไม้กลมที่ผูกเงื่อนเชือกก็จะถูกบังคับให้อยู่ในตำแหน่งที่
ไม่ต้องพะวักพะวนต้องคอยจับอยู่

เส้นทั้งสองจากกริมก็ร้อยในลักษณะเช่นเดียวกับเส้นแรก แต่ปอเส้นหนึ่งในคานร้อยรวม
อยู่ในช่องว่างของพืมกับเส้นแรกส่วนอีกทางหนึ่งร้อยเข้ากับรูบนพืมรูต่อไป

อีกด้านหนึ่งของพืมก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน

ต่อไปก็เป็นการร้อยเส้นใน ซึ่งก็เหมือนกับทอกล่าวมาแล้ว ผิดกันที่แต่หางเอ็นปอเส้น
หนึ่งจะต้องร้อยผ่านรูบนพืม และร่องซี่และอีกทางหนึ่งก็ร้อยผ่านร่องซี่พืมและรูร่องซี่พืม แล้วทอ
สองเส้นก็อ้อมคานอันบนวกลงหลัง ย้อนอ้อมข้างใต้ของคานอันล่างไปหน้า เอาหางปอข้างหนึ่ง
ร้อยรอยพับแบ่งตรงพืมมาผูกรวบเข้ากับไม้สำหรับผูกเงื่อนพร้อมด้วยอีกทางหนึ่ง

ทำเช่นนี้เรื่อย ๆ ไปจนกว่าจะครบพืม ข้อสำคัญคือต้องพยายามดึงปอที่ขึงใหม่
ความตึงสม่ำเสมอเท่ากันทุกเส้น ลักษณะของเอ็นปอที่พาดบนคานทั้งสองนั้นขลุ่ยได้

ปลดลิมทหมนคานไม้ออกทงสองดาน แลวนำนามาลูบตรงรอยต่อที่ตอบนไม้กลม เพื่อ
ให้ป้อมมีความชื้นและเพิ่มความเหนียวชื้น โดยมีขนาดตรงรอยต่อ

กระทบพมดองมือค และพยายามจัดให้เส้นเอ็นอยู่ในแนวตั้ง

แล้วตอกลมอดตึงคานทงบนและล่างให้แยกออกจากกันจนเส้นปอดตึงพอประมาณ

กระทบพมดองมือคเพื่อความเรียบร้อย

ก่อนลงมือนำกทตาทกแหงแลวจะพอได้เลข ๑ ผิน ไปจุ่มน้ำลึก ๕ นาที เพื่อให้กม
ความชื้นและอ่อนตัว ไม่เปราะและขาดง่าย นิมทอได้เนื่อแน่น

นำเส้นกกทจุ่มน่านแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน วางกลับหัวกลับหาง ไว้ทงคานข้างของ
เครื่องทค (แล้วแต่คนพุงไม้กระสวยจะถนัดมือชายหรือชวา) เลือกนงเอาตามถนัด

ก่อนทำการทอบางรายใช้ไขวัวทาเส้นเอ็นปอเพื่อช่วยให้อปและพมลดความฝืดลงและ
ยังทำให้ป้อมมีความทน (เหนียว) ชนด้วย

คนกระทบพมนั่งอยู่ตรงกกลางของเครื่องทอ (พม) กระทบพมได้ทีแล้ว ก็ระยกพม
ห่างจากที่เริ่มต้นทอประมาณ ๑ คืบกว่า ๆ พร้อมกับบิดพม (แยกเส้นปอ) ค้างเอาไว้

ในขณะที่คนกระทบพมและยกพมสูงขึ้นไปบิดค้างอยู่นั้น คนพุงก็กักน้ำกคคาบเข้ากับ
ง่ามของปลายไม้กระสวย พับปลายเงือนและบิดไม้ให้เส้นกกทับปลายเงือน พร้อมกันนั้นก็ประกบ
เส้นกกเข้ากับไม้แล้วพุงไปตามช่องเส้นเอ็นปอ แล้วชักไม้้อออกปล่อยให้เส้นกกค้างอยู่ในระหว่าง
เส้นเชือก

คนกระทบพมก็จะกระทบพมอดเส้นกกกลงไปตามเส้นเอ็นปอ แล้วยกพมขึ้นมาปิดสลับ
กันกับครงแรก (พลิกขึ้นและกดลง) และค้างไว้ ส่วนมือข้างหนึ่งข้างใดก็จะ (เลือก) พับเส้นกก
ที่เป็นส่วนโคนเข้ากับตามเส้นริมสุดแล้วเห็นไม้ไว้ในช่องของเส้นคู่ โดยให้ปลายออกไปทางริมของ
เสื่อ

ในขณะที่เส้นพุงเส้นต่อไปก็จะถูกพุงมาในลักษณะกลับหางกลับเส้นแรก แล้วชักไม้
กลับ

คนกระทบพมก็จะกระทบพม แล้วยกขึ้นไปบิดค้างไว้ (สลับกับครงเก่า) ด้วยมือข้าง
หนึ่งส่วนมืออีกข้างหนึ่ง ก็พันโคนของเส้นกกทพุงมาใหม่นี้ พันรวบเอาปลายกกเส้นเก่าแล้วเห็น
เข้ากับเส้นปอเช่นอันก่อน

ทำสลักกันไปตั้งที่ใดกล่าวมานเรื่อย ๆ จนกว่าจะเห็นว่าสูงมากไม่สะดวกแก่การกระทบ
พุ่มและพุ่มกกแล้วก็ปลดลิมที่คานอันล่างออก วงของปอกก็จะหย่อนเลือนตรงรอยทอให้ต่ำลง จัด
เส้นเอ็นปอกให้อยู่ในแนวตั้ง และควรเหาน้ำลุมตรงรอยต่อของปอกแล้วตัดคานตั้งเส้นเอ็นปอกให้ตั้ง

กระทบพุ่มความเรียบร้อยแล้วเริ่มการทอใหม่

ทำไปจนกว่าจะเป็นเส้นขนมา ๑ ผืน

อนึ่ง ก่อนการปลดลิม ก็มีกการตัดทางกทังสองริมเส้นอกก เพราะในขณะที่ถูกตั้งตั้งอยู่
นั้นตัดได้ง่ายและสะดวกกว่าตอนอื่นในทงสัน

เมื่อเสร็จเป็นเส้นขนมาเต็มผืนก็ปลดลิมออก และตัดเอ็นปอกออกจากไม้

เมื่อหลุดคล้อออกเป็นผืนเส้น จะเห็นว่าทอเริ่มทอนนมมีเส้นเอ็นปอกพับรอยรับการหลุด
ของเส้นก

ส่วนอีกด้านตรงข้ามนั้นก็เป็นเส้นปอก ซึ่งต้องจับมาพันกัน

โดยรวบเส้นคูรวงของริมพันเป็นเกลียวกับเส้นริมสุดมาจนถึงเส้นที่ ๓ ก็ไขว้เส้นแรก
(ริมสุด) ออก แล้วพันเส้นรองริมไปกับเส้นที่ ๓ เมื่อถึงเส้นที่ ๔ ก็ไขว้เส้นรองริมออกไป

พันอย่างนั้นเรื่อย ๆ ไปจนตลอดริมทงแถบ

เหลือสองอันสุดท้ายก็เข้าเกลียวผูกเข้าด้วยกันแล้วนำไปตัดปอดส่วนที่เหลือทิ้งไป

ตัวอย่างการทอเส้นขนาด ๖ คืบ (๑.๒๐ ม.)

ใช้เส้นยืน (ปอกเอ็น) ประมาณ ๑๐๐ เส้น

ประกอขบเส้นยืน ๒ เส้น (ติดต่อกัน) ใช้เวลาประมาณ ๔๕ วินาที เสร็จ

เวลาในการซึ่งเอ็นปอกของเส้น ๖ คืบประมาณ = $\frac{45+100}{2+60}$ = ๑๗ นาที

$$2+60$$

ความเร็วในการพุ่มกกเส้น/เส้น = ๒-๕ วินาที

และในเวลา ๒-๕ นาทีนั้นเป็นขณะพุ่มกกเข้ากับเชือกของเส้น ๒-๓ วินาที

เส้นขนาด ๖ คืบ ทำจริง ๆ เริ่ม ๐.๘.๐๐-๑๘.๐๐ น. ต่อพุ่ม ๒ ผืนแล้วเสร็จ

แต่ธรรมดาผู้ที่ทอซ้ำ ทอ/พุ่ม จะได้เส้นขนาด ๔ คืบสัก ๒ ผืนต่อวันเท่านั้น

สำหรับเส้นสี่หรือเส้นลายธรรมดาขนาด ๘ คืบ ยาวประมาณ ๒ เมตร ผืนหนึ่งใช้เวลา

รวม ๒ วัน

และชนิดดอกถั่วถาดยที่ส่งทำเป็นพิเศษต้องใช้เวลามากกว่า

๒. ชนิดของผลิตภัณฑ์

ชนิดของผลิตภัณฑ์แยกตามชนิดของเส้นได้เป็น ๓ ชนิดคือ

๒.๑ ชนิดที่ผลิตเป็นพิน ส่วนใหญ่ทั่ว ๆ ไป ได้แก่เส้นขาวกกลมหรือกลมปลุก มีการแทรกกึ่งเส้นแข็งขาวห่วยห่วยของเส้น เป็นแถบสัประมาณ ๒-๓ นิ้ว คุณภาพเส้นด้านความเรียบร้อยพอประมาณ เด็ดยคุณภาพดีพอปานกลาง ซึ่งเส้นชนิดนี้บางที่ก็เรียกแบ่งเป็นตามสถานที่คือ เส้นที่ทอจากผู้ทอซึ่งอยู่ในลำคลองส่วนมากมักจะมีคุณภาพความเรียบร้อยสวยงามดีกว่าเส้นที่ทอจากผู้ทอซึ่งอยู่ตามริมแม่น้ำ เพราะผู้ทอเส้นในลำคลองสามารถผลิตกกได้เอง จึงเลือกแต่กกดี ๆ ไว้ทอเอง ส่วนปริมาณที่เกินความจำเป็นก็ขายสำหรับให้ผู้อื่นกกสำเร็จได้แก่พวกริมฝั่งแม่น้ำ อีกประการหนึ่งกกสำเร็จที่ทำขายส่วนมากเขาแต่ปริมาณไม่คำนึงถึงคุณภาพโดยที่กรตกกให้ติดใส่กกมากเกินไปและเส้นกกเล็กใหญ่ไม่สม่ำเสมอ ฉะนั้นเส้นของพวกริมแม่น้ำจึงมีคุณภาพต่ำกว่ากัน มีความเรียบร้อยและสวยงามเส้นที่ลำคลองไม่ได้ จึงมีการแบ่งเรียกชื่อของเส้นตามสถานที่ผลิต เป็นเส้นแม่น้ำและเส้นลำคลอง

เส้นขาวที่มียอดได้แก่ตำบลบางปลาร้า ตำบลวังขอน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นต้น

๒.๒ เส้นขาว ซึ่งใช้ทอด้วยกกสามเหลี่ยม เป็นเส้นซึ่งจัดว่ามีคุณภาพต่ำไม่ค่อยมีผู้นิยม มีทำกันอยู่ในหมู่พวกเส้นแม่น้ำ เพราะกกไม่ต้องซอมซนเองทั่ว ๆ ไปในหน้าและตามชายคลองสาธารณะเพียงแต่ไปถอนเขาตามความต้องการ กกชนิดนี้เปื่อยและผุขาดเร็ว และจักได้เส้นกกไม่สวย เส้นชนิดนี้จึงมีคุณภาพต่ำ และมีผู้ทอกันปริมาณน้อย

๒.๓ เส้นสีหรือเส้นลาย ทราบว่ามีทอกันมากในจังหวัดจันทบุรี ตราด ระยอง ปราจีนบุรี เฉพาะในท้องที่ตำบลบางยาง มีบางรายทอเส้นสีล้วนและบางรายทอสีล้วนไปกับเส้นขาวตามความต้องการของตลาด แต่ส่วนใหญ่ในท้องที่ตำบลนั้นเข้าใจว่าทอทั้งเส้นขาวและเส้นสี เส้นสีที่นิยมทอทั่ว ๆ ไปได้แก่ลายสลัษีธรรมดา ๆ ทอได้คุณภาพค่อนข้างดี แต่ผู้ทอก็ยอมรับว่ายังทอสู้เส้นจันทบุรีไม่ได้ สำหรับทอขกถั่วถาดยพิเศษอย่างอื่นก็มีการทอบ้างแต่ต้องมีผู้ส่งทำโดยคิดราคาตามยากง่ายของถั่วถาดย

๓. ค่าแรงงานและต้นทุนการผลิต

การทอเสื้อบางครั้งแรงงานภายในครอบครัวทำได้ไม่ทันกับความต้องการหรือแรงงานภายในครอบครัวจำเป็นสำหรับงานอื่น ก็มีการจ้างแรงงานกันบ้าง โดยคิดค่าแรงต่อคนตามความยาวของเสื้อทอเป็นคืบคือคืบละ ๒๕ สตางค์ต่อเสื้อ ๑ ผืน มักจะจ้างเฉพาะคนพุ่งกอก เพราะคนกระตบเพิ่มมีความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพ (ความแน่น) ของเสื้อ แต่บางครั้งก็มีการจ้างทอทั้งคู่

ตัวอย่างการใช้วัตถุดิบสำเร็จและการจ้างทอ

วันหนึ่งทอเก่ง ๆ จะได้เสื้อ ๖ คืบ ถึง ๒ ผืน

ค่าแรงทอคืบละ ๐.๒๕ บาท/คน

เสื้อ ๒ ผืนเป็นค่าแรงต่อคนต่อวัน = $.๒๕ \times ๖ \times ๒ = ๓.๐๐$ บาท

เสื้อ ๒ ผืนทอรวมแรงคน ๒ คน

เสื้อ ๒ ผืนค่าแรงจ้างทอ $๓.๐๐ \times ๒ = ๖.๐๐$ บาท

เสื้อ ๒ ผืน ใช้กกประมาณ ๓.๒ กก. (ประมาณผืนละ ๑.๖ กก.)

กกเสื้อ ๖ คืบ ราคาขายในท้องถิ่น กก. ละ ๔.๐๐ บาท

เสื้อ ๒ ผืน ใช้กกกรราคา $๔.๐๐ \times ๓.๒ = ๑๒.๘๐$ บาท

เสื้อ ๖ คืบ ใช้ป้อสำเร็จประมาณ ๖ ผืน/กก

เสื้อ ๖ คืบ ๒ ผืน ใช้ป้อ $\frac{๖}{๖} \times ๒ = ๐.๓๓$ กก.

ป้อสำเร็จ กก. ละ ๑๑.๐๐ บาท = $.๓๓ \times ๑๑.๐๐ = ๓.๖๐$ บาท

รวมต้นทุนการผลิตของเสื้อ ๒ ผืน = $๖.๐๐ + ๑๒.๘๐ = ๒๒.๘๐$ บาท

เสื้อขาวขนาด ๖ คืบ ราคาผืนละ ๑๒.๕๐ บาท

เสื้อขาวขนาด ๖ คืบ ๒ ผืนราคา ๒๕.๐๐ บาท

กำไรสุทธิจากการผลิตเสื้อ/วัน/เพิ่ม ประมาณ $๒๕.๐๐ - ๒๒.๘๐ = ๒.๒๐$ บาท

ถ้าคิดเป็นค่าแรงภายในครอบครัวทั้งหมดจะเป็นรายได้ต่อวันต่อ ๒ คน = $๖.๐๐ + ๒.๒๐$
= ๘.๒๐ บาท

หรือ $๘.๒๐ \div ๒ = ๔.๑๐$ บาท/วัน/คน

อนึ่งการทอเสื้อทอ ๆ ไป ทอกันตั้งแต่ ๑-๓ เครื่อง ซึ่งขึ้นอยู่กับสมาชิกของครอบครัว ตัวอย่างจากการใช้วัตถุดิบมาทำเองด้วยแรงงานในครอบครัว

กก. ในเนื้อที่ ๓ ตารางวา ราคา ๕.๐๐-๘.๐๐ บาท

กก. ในเนื้อที่ ๓ ตารางวา ทอเสื่อได้ ๒-๓ ผืน

เสื่อ ๒ ผืน ค่ากก (เฉลี่ยทั่ว ๆ ไป กก ๖ คืบ) ๕.๐๐ บาท

ปอกดิบ กก. ละ ๔.๕๐ บาท

ปอกตัวเองทำสำหรับเสื่อ ๖ คืบ ๒ ผืนใช้ประมาณ .๒๒ กก.

เป็นปอราคาประมาณ $\underline{๔.๕๐ + .๒๒} = ๑.๐๐$ บาท

๑.๐๐

ต้นทุนการผลิตไม่คิดค่าแรง ๕.๐๐ + ๑.๐๐ = ๖.๐๐ บาท

ผลิตแล้วขายเป็นเงิน ๒๕.๐๐ บาท

เป็นค่าแรงภายในครอบครัว ๒ คนทอ ๒๕.๐๐-๖.๐๐ = ๑๙.๐๐ บาท

ถ้าไม่คิดถึงการตากกก แต่คิดรวมการจักกกกับการปั่นปอรวมเป็น ๑ วัน/๒ คน

(ปั่นปอวันหนึ่งใช้ทอเสื่อ ๖ คืบ ได้ประมาณ ๓ ผืน/คน)

เฉลี่ยเป็นรายได้ต่อวันต่อคน = $\frac{๑๙.๐๐}{๒+๒} = ๔.๗๕$ บาท

๒+๒

ซึ่งก็นับว่าเฉลี่ยแล้วเป็นค่าแรงใกล้เคียงกับวิธีแรกหรือเหนือกว่าเล็กน้อย

๕. การตลาด

จากที่ได้พบเห็น ในเวลานี้จำกัดเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ฐานะและความกินอยู่ดีมีโอกาสมผลิตเสื่อกกได้มีคุณภาพดีกว่า ทั้งทกกและเส้นเอ็นเสื่อที่ซื้อของตำรับมาใช้ ทั้งนี้เพราะผู้ทอเสื่อฐานะดีมีเงินต้องการเงินเพื่อที่จะมาบำบัดความต้องการประจำวันหนึ่ง ๆ โดยรับผลิตเอาแต่ปริมาณเพื่อที่จะแลกเอาเงินมา จึงทำให้มีเสื่อชนิดเดียวกันแต่คุณภาพแตกต่างกัน ราคาจึงย่อมแตกต่างกันไปด้วย เรื่องคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญในขั้นตลาดมาก นอกจากจะทำให้ถูกกวราคาจากพ่อค้าแล้วยังทำให้เสื่อมความนิยมไปด้วย จะเป็นโอกาสดีสำหรับผู้ผลิตคนอื่นในการแข่งขัน เป็นต้นว่าเสื่อที่ทอในกรุงเทพฯ ที่มีอยู่โดยอาศัยกภูมิภาคนั้นไปขอ

การตลาดของผู้ผลิตเสื่อ กก รู้สึกว่าไม่ค่อยจะมีปัญหาเพราะเสื่อที่ผลิตได้ก็จำหน่ายได้หมดในแหล่งผลิตและผลิตได้ไม่ทันขาย โดยเฉพาะมีพ่อค้าที่เขยวักมานั่งอยู่เป็นประจำพ่อค้าในที่ซึ่งที่และพ่อค้าจากต่างท้องถิ่น

๔.๑ พ่อค้าในท้องที่ใดก็ได้ ผู้ซื้อหรือขายพ่อเสือตกในท้องถิ่นซึ่งมีฐานะเทียบความ
ซื้อเก็บสะสมแล้วส่งยังร้านค้าที่เป็นพรรคพวกกันในอำเภอเมือง หรือบางครั้งก็มีคนในท้องถิ่น
เที่ยวซื้อแล้วนำไปขายไว้ในท้องถิ่นอื่นโดยที่ตัวเองถือโอกาสเที่ยวไปในตัว

๔.๒ พ่อค้าในตลาดเขตชุมชนเช่นในเขตอำเภอและอำเภอเมือง นอกจากได้ซื้อ
จากพ่อค้าตาม ๓.๑ แล้ว ก็ยังนำเสือออกเที่ยวกวาดซื้อเอง และนอกนั้นก็ยังรับซื้อจากผู้ผลิตซึ่ง
นำมาขายในโอกาสที่ออกมาหาซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคยังเขตตลาดชุมชนร้านค้านอกจะขายส่งไป
ยังต่างจังหวัดเป็นต้นว่าจังหวัดพระนคร แล้วยังมีไว้ขายปลีกในท้องถิ่นอีกด้วย หรือบางครั้งก็มีพ่อ
ค้าเร่จากจังหวัดใกล้เคียงหรือจังหวัดพระนคร ไปซื้อถึงที่ร้าน พวกนี้มักจะตุนไว้ขายในโอกาสที่
ราคาดี

๔.๓ พวกทอเสื่อแม่น้ำส่วนมากทอแล้วนำไปขายเอง

ตลาดส่วนใหญ่ของเสื่ออำเภอบ้านสร้างได้แก่จังหวัดพระนคร ย่านลำเพ็ญและย่าน
มหานาค และที่ตลาดพลูจังหวัดธนบุรี จากนั้นเสื่อก็จะถูกส่งไปจำหน่ายต่อไปยังจังหวัดต่าง ๆ

เมื่อเสื่อออกสู่ตลาดมากในระหว่างเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม ชุก ราคาจะถูกลงบ้าง
พ่อค้าก็จะกวาดซื้อเก็บตุนไว้จำหน่ายตอนราคาสูง หรือตอนเสื่อวาย ปรากฏว่าถ้าเสื่อราคาดี คุณ
ภาพของเสื่อก็เลวลง